

Nr 1

Sammanfattning av konstitutions- och bankoutskotts utlåtande med anledning av väckta motioner angående reglering i riksdagsstadgan av riksdagstjänstemännens avlöningsförhållanden.

Uti de vid 1962 års riksdag väckta, till konstitutionsutskottets behandling hänvisade, likalydande motionerna I: 89 av fru *Segerstedt Wiberg* och II: 122 av herr *von Friesen* har hemställts, »att bestämmelserna om riksdagstjänstemännens avlöningsförhållanden måste regleras i riksdagsstadgan eller i tillägg till denna samt att konstitutionsutskottet måtte utarbeta härför erforderlig författningstext».

Behandlingen av förevarande motioner har på framställning av konstitutionsutskottet (memorial 1962: 19 och 23 samt 1963: 13) uppskjutits till innevarande riksdags höstsession.

Enligt en vid höstsessionen träffad överenskommelse mellan konstitutionsutskottet och bankoutskottet ha motionerna hänskjutits till sammanfattning av konstitutions- och bankoutskott.

Till stöd för det i motionerna framställda förslaget ha motionärerna — efter framhållande av att anställningsförhållandena för riksdagens tillfälligt anställda tjänstemän behandlas av konstitutionsutskottet medan avlöningsbestämmelserna för samma befattningshavare beredas av bankoutskottet — anfört följande.

Det kan emellertid ifrågasättas om inte denna uppdelning är felaktig. De båda frågekomplexen är nära sammanhängande och har båda konstitutionella aspekter. Det förefaller därför vara riktigare att reglera bestämmelserna såväl om anställning som om avlöningsförhållanden genom riksdagsstadgan. En möjlighet vore också att reglera avlöningsförhållandena genom ett tillägg till stadgan. Då uppnåddes att frågorna erhöll sin beredning inom samma utskott. I detta fall borde beredningen ske inom konstitutionsutskottet.

Som jämförelse kan nämnas att riksdagsledamöternas avlöningsförhållanden regleras genom en stadga vilken anses vara av konstitutionell natur och sålunda behandlas inom konstitutionsutskottet. Det förtjänar också uppmärksammas att den nu sittande författningsutredningen har att behandla vissa grundläggande problem angående riksdagens personalorganisation.

Även av detta skäl synes angeläget att frågan om riksdagstjänstemännens anställnings- och avlöningsförhållanden prövas i ett sammanhang

2 Sammansatt konstitutions- och bankoutskotts utlåtande nr 1 år 1963

redan på utskottsplanet när författningsutredningens slutbetänkande föreligger. Enligt uppgift kan betänkandet väntas under 1962.

Betydelsen av att riksdagen till sitt förfogande har högt kvalificerad personal som är i stånd att utföra nödvändiga utredningar och som intar en fri och obunden ställning kan inte nog understrykas.

För varje riksdag anställs särskild personal för riksdagens kamrar, utskott och kansli. Denna personal utgöres av de s. k. tillfälligt anställda tjänstemännen, vilka avlönas enligt särskilda av riksdagen fastställda bestämmelser. De har till uppgift att ombesörja erforderliga sekreterargöromål, verkställa utredningar, föredraga ärenden samt uppsätta förslag till utskottsutlåtanden och skrivelser m. m. ävensom att i övrigt biträda med inom riksdagen förekommande kansligöromål samt stenografering och korrekturläsning. De rekryteras företrädesvis bland statstjänstemän — i många fall inom Kungl. Maj:ts kansli. I det övervägande antalet fall uppehålls riksdagstjänsten härvid vid sidan om statstjänsten. Endast i ett mindre antal fall förekommer det, att en tjänsteman för riksdagsarbetets fullgörande har helt ledigt från sin statstjänst.

Frågor angående tillsättande av ifrågavarande tjänstemän regleras i den till konstitutionsutskottets beredning hörande riksdagsstadgan. I dennas 30 § stadgas som följer.

Vardera kammaren äger utse och förordna sin sekreterare. Utskotten äga ock, vart för sig, utse sekreterare.

Övriga befattningshavare, å vilka avlöningsbestämmelserna för de hos riksdagen tillfälligt anställda tjänstemän äro tillämpliga, tillsättas:

1. för vardera kammaren av talmannen och vice talmännen samt de av kammaren därtill utsedda ledamöter efter samråd med kammarens sekreterare;
2. för vart och ett av utskotten av utskottet efter samråd med dess sekreterare; samt
3. för riksdagens kansli av kanslideputerade tillika med talmännen och vice talmännen.

Enligt 7 § riksdagsstadgan skall talmanskonferensen, efter samråd med kanslideputerade, upprätta förslag i fråga om arvoden till tjänstemännen hos kamrarna och utskotten samt i kansliet. Förslaget överlämnas till bankoutskottet. Detta utskott skall i ämnet avge utlåtande till kamrarna. Initiativet i arvodesfrågor har dock i regel pläгат tas av bankoutskottet.

Nya avlöningsbestämmelser för de hos riksdagen tillfälligt anställda tjänstemännen antogos år 1951. Dock ha härefter vissa ändringar vidtagits i bestämmelserna; de ha emellertid i stort sett ej berört grunderna i avlöningsystemet.

Frågan om en revision av grunderna för anställnings- och avlöningsystemet för riksdagens befattningshavare togs upp till behandling i en den 21 oktober 1950 dagtecknad skrivelse från konstitutionsutskottets dåvaran-

de ordförande herr Hallén till 1950 års kommitté för riksdagens personalorganisation. I denna skrivelse anfördes bl. a. följande.

I och med att riksdagsarbetet, till följd av statsverksamhetens ansvällning, ökat i omfattning och intensitet, kan riksdagen, dess kamrar och övriga utskott, komma att ställas inför samma rekryteringssvårigheter med avseende å sin kanslipersonal som konstitutionsutskottet redan har. Då riksdagsarbetet numera är uppdelat på en vårsession och en efterföljande höstsession såsom normala företeelser, behöver riksdagen under alla förhållanden till sitt förfogande befattningshavare med en effektiv årlig tjänstgöringstid av ungefär samma längd som den fast anställda lärarpersonalen vid ett flertal allmänna läroinrättningar av skilda slag. Tiden synes därför nu vara inne för en förutsättningslös omprövning av frågan, om ej också riksdagens egna tjänstemän eller åtminstone vissa av dem i en eller annan form borde knytas fast eller i varje fall fastare till riksdagen än som för närvarande är fallet, så att riksdagen har garantier för att alltid ha till sin disposition den personal, som är oundgängligen nödvändig för riksdagsarbetets behöriga gång. Skulle en dylik omläggning finnas behövlig, torde den böra utformas så smidigt att den åtminstone under en övergångstid men eventuellt även för framtiden, där så visar sig lämpligen kunna ske, kan koordineras med den hittillsvarande ordningen med tillfälligt anställd personal från andra grenar av statsförvaltningen. Under alla förhållanden böra emellertid även i fortsättningen de högre eller i vart fall de högsta befattningshavarna hos kamrar och utskott med ofta synnerligen krävande och grannliga arbetsuppgifter endast förordnas för viss begränsad tid, så att de vid behov kunna utbytas med andra. Även med ett annat anställningssystem än det nuvarande bör så kunna ske. Dessa tjänstemän kunna sålunda t. ex., eventuellt först efter visst antal års tjänstgöring i vederbörande befattning, i anställningshänseende jämsställas med befattningshavare tillhörande lönegraden Cp inom den statliga löneplanen nr 2.

Med anledning härav uttalade berörda kommitté i sitt den 24 april 1951 avgivna betänkande bl. a. följande.

Att, såsom ordföranden i konstitutionsutskottet föreslår, införa ett anställnings- och avlöningssystem med *fasta årslöner* och inplacering av de högsta befattningarna inom kamrar och utskott i Cp-lönegrader enligt den statliga löneplanen nr 2, har kommittén icke kunnat förorda. Riksdagen arbetar under 6 å 7 månader om året i de fall, då höstsessionen följer på vårsessionen. Har riksdagen endast vårsession, blir arbetstiden omkring 5 månader. En riksdag med enbart vårsession kan därför svårigen motivera årsanställning av personalen. Även om man antar, att uppdelningen av riksdagsarbetet på en vårsession med efterföljande höstsession skulle bli en normal företeelse, bör riksdagen icke genom ett system med årsanställning binda sig vid viss personal på ett fastare sätt än för närvarande. Den större rörlighet, som följer med det nuvarande systemet, måste anses vara till övervägande fördel för riksdagen just med hänsyn till rekryteringen av riksdagstjänsterna bland statstjänstemännen. Beaktas bör dessutom, att en hos riksdagen helårsanställd tjänsteman icke får den fortlöpande kontakt med förhållandena i statsförvaltningen, som är så viktig för arbetet inom riksdagen. Riksdagstjänstemännens förening har icke framfört något önskemål om helårsanställning.

4. Sammansatt konstitutions- och bankoutsotts utlåtande nr 1 år 1963

Frågan om ett nytt anställnings- och avlöningsssystem för riksdagspersonalen togs härefter upp till behandling av 1958 års kommitté för riksdagens personalorganisation i dess den 2 juli 1959 avgivna betänkande i ämnet. I en skiss till ett nytt anställnings- och avlöningsssystem anförde kommittén bl. a. följande.

Tjänster inom kamrar och utskott, vilka klassificeras såsom *heltidstjänster* — endast de till den egentliga sekretärpersonalen hänförliga tjänsterna torde härvid komma i fråga — inrättas med nedan nämnda undantag beträffande vissa sekreterare såsom helårstjänster i Kungl. Maj:ts kansli, där tjänsterna hänföres till med hänsyn till tjänstgöringens art lämpligt departement. Tjänsterna inplaceras i den lönegrad i det statliga löneplanssystemet, som svarar mot arten av arbetsuppgifterna i riksdagen; innehavarna av dessa tjänster kommer således att uppbära lön och övriga förmåner enligt det statliga avlöningsreglementet. De förutsättes skola under riksdagstiden helt ägna sig åt riksdagsarbetet. Antalet dylika riksdagstjänster avvägs med hänsyn härtill.

Ifrågavarande personal bör vara skyldig att i särskilda fall tjänstgöra å andra motsvarande sekretärartjänster. Under tid, då de ifrågavarande heltidstjänstemännen ej behöver anlitas av riksdagen, disponeras de med bibehållna löneförmåner i innehavande tjänster för departementstjänstgöring, tjänstgöring inom domstolsväsendet eller annan statlig tjänstgöring. Tjänsterna skulle alltså ingå i karriären i statstjänst.

Förordnande å ifrågavarande tjänster meddelas för ett år i sänder. Tjänsterna tillsättes av Kungl. Maj:t på förslag av respektive riksdagsorgan efter ansökan.

Med hänsyn till den särställning, som kammarsekreterarna och sekretären i konstitutionsutskottet intager, borde dessa anställas direkt av respektive kammare och utskott och för dem borde särskilda tjänster inrättas hos riksdagen.

Med anledning av detta förslag framhöll fullmäktige i riksgäldskontoret i en den 5 november 1959 dagtecknad skrivelse till bankoutsottet bl. a. följande:

Själva grundtanken i den av kommittén sålunda skisserade nyordningen är att de för riksdagsarbetet erforderliga sekretärartjänsterna skulle inrättas såsom helårstjänster (med heltidstjänstgöring) med en lön, som skulle avpassas efter tjänsteåliggandenas art och omfattning. Till denna grundtanke vill fullmäktige helt ansluta sig. Det står nämligen enligt fullmäktiges uppfattning klart, att en sådan ordning erbjuder uppenbara fördelar i jämförelse med dem som nu tillämpas.

Vad angår frågan hur en sådan nyordning bör genomföras, vill fullmäktige först understryka, att en självklar utgångspunkt enligt fullmäktiges uppfattning måste vara, att riksdagen och dess olika organ skall äga att själva utse sina tjänstemän och att varje åtgärd, som skulle kunna innebära risk för ett intrång i detta prerogativ, bör undvikas. Ur denna synpunkt har fullmäktige icke kunnat godtaga kommitténs förordande av att de ifrågavarande tjänsterna skulle inrättas i departement och tillsättas av Kungl. Maj:t. Även om fullmäktige beaktat kommitténs uttalande, att någon inskränkning i riksdagens befogenheter därmed icke avsetts och även om Kungl. Maj:ts funktion i sammanhanget sålunda skulle vara

avsedd att begränsas till en ren formalitet, kan man enligt fullmäktiges mening icke bortse från, att kommitténs ifrågavarande förslag är ägnat att inge betänkligheter av konstitutionell art. Hårtill kommer, att vissa praktiska svårigheter vid tillämpningen av ett sådant system torde vara ofrånkomliga.

Såvitt fullmäktige kan finna torde vidare de reella fördelar, som kommittén åsyftat med sitt förslag om inrättande av helårstjänster, kunna vinnas även på andra vägar. Ett nära till hands liggande alternativ, genom vilket nyssnämnda konstitutionella betänkligheter kan undvikas, synes sålunda vara att inrätta de avsedda helårstjänsterna å riksdagens stat och att med innehav av dylik tjänst förknippa det villkoret, att vederbörande under tid då han ej behöver tagas i anspråk för riksdagsarbetet, skall vara skyldig fullgöra arbete i statlig eller kommunal tjänst. Ett dylikt villkor skulle väl exempelvis för statstjänstemän, som erhåller här ifrågavarande riksdagstjänster, normalt innebära, att de under de tider, då de ej är upptagna med riksdagsarbetet, skulle sysselsättas å sina innehavande ordinarie eller extra ordinarie statstjänster.

Frågan, hur man från de förut angivna allmänna utgångspunkterna bör utforma ett nytt lönesystem för riksdagens personal synes emellertid böra närmare utredas, innan slutlig ställning tages till densamma. Fullmäktige vill därför i likhet med kommittén förorda, att frågan göres till föremål för en ingående utredning, varvid olika tänkbara alternativ för ett nytt lönesystem bör upptagas till förutsättningslöst övervägande. De synpunkter på konstitutionsutskottets arbete som framförts i en av detta utskotts sekreterare till fullmäktige ingiven skrivelse torde härvid böra komma under bedömande. Utredningen bör jämväl omfatta den personal, som ej är att hänföra till sekreterargruppen.

I detta sammanhang bör också framhållas, att kanslideputerade genom beslut av 1960 års riksdag fått i uppdrag att provisoriskt fungera som riksdagens personalnämnd med uppgift bl. a. att bereda och samordna frågor angående riksdagens tillfälligt anställda tjänstemän, att följa behovet av tjänstemän inom de olika riksdagsorganen samt att ta de initiativ till ändringar av personalorganisationen eller delar av densamma som kunde finnas av behovet påkallade.

I ett till konstitutionsutskottets, av riksdagen godkända utlåtande (nr 26) i ämnet fogat särskilt yttrande, hade herr Hallén anfört följande.

Det är av synnerlig vikt, att riksdagen till sitt förfogande har en utredande tjänstepersonal, som på en gång är högt kvalificerad och utåt intar en fri och obunden ställning. Dessa fundamentala krav måste vara vägledande för vederbörande riksdagsorgan vid behandling av och ställningstagande till frågor om riksdagstjänstemännens anställnings- och avlöningsförhållanden. Jag har ansett mig böra understryka betydelsen härav med hänsyn till innehållet i vissa delar av det av 1958 års kommitté för riksdagens personalorganisation föregående år avgivna betänkandet i ämnet. Samtidigt vill jag begagna tillfället framhålla nödvändigheten av att kanslideputerade som personalnämnd i sitt arbete håller en nära kontakt med författningsutredningen. Denna kan nämligen enligt sina direktiv ej undgå att — utan att ingå i detaljer — behandla vissa grundläggande spørsmål berörande riksdagens personalorganisation.

6 *Sammansatt konstitutions- och bankoutskotts utlåtande nr 1 år 1963*

I frågan om den framtida gestaltningen av riksdagens personalorganisation har härefter bankoutskottet i sitt av 1961 års riksdag godkända memorial (nr 28) med förslag till ändrad lydelse av vissa stadganden i avlöningsbestämmelserna för de hos riksdagen tillfälligt anställda tjänstemän bl. a. framhållit följande.

Avlönings- och anställningsförhållandena för hos riksdagen tillfälligt anställda tjänstemän har sedan flera år tillbaka varit i behov av en översyn och revision. I avvaktan på slutförandet av författningsutredningens arbete har emellertid — som senast framhölls av föregående års riksdag (jfr KU:s utl. nr 26/1960 och BoU:s utl. nr 39/1960 — ansetts att med åtgärder för att åstadkomma en mer omfattande reglering av dessa frågor lämpligen bör få anstå. De förslag till ändringar i avlöningsbestämmelserna, som på grundval av förhandlingar mellan kanslideputerade och riksdagstjänstemännens personalorganisationer nu framlagts av talmanskonferensen, får ses mot denna bakgrund. Utskottet har även vid sin behandling av förevarande förslag utgått från att dessa förslag närmast får betraktas som smärre justeringar gjorda i avvaktan på en allmän omprövning av alla de frågor som sammanhänger med de tillfälligt anställda tjänstemännens anställnings- och avlöningsförhållanden. För att underlätta en reglering av nuvarande provisoriska förhållanden i samband med ställningstagandet till författningsutredningens väntade förslag på hithörande område är det, enligt utskottets mening, angeläget att kanslideputerade uppmärksamt följer dessa frågor och med stöd av de vidgade befogenheter som gavs deputerade vid föregående års riksdag snarast vidtar åtgärder och undersökningar i detta syfte.

Frågan om riksdagens personalorganisation har härefter upptagits till behandling av författningsutredningen i dennas innevarande år avgivna slutbetänkanden angående Sveriges statsskick (SOU 1963: 16—18).

I detta betänkande, del 1 (SOU 1963: 16, s. 48), har utredningen härom sammanfattningsvis anfört följande.

En tillfredsställande utformning av riksdagens personalorganisation är enligt utredningens mening nödvändig, om riksdagsarbetet skall kunna effektiviseras och moderniseras. På riksdagens tjänstemannastab måste ställas kraven att den är högt kvalificerad och intar en självständig ställning gentemot såväl den övriga statsförvaltningen som kommunala och enskilda sammanslutningar och företag. Om man icke skall bli nödsakad att göra avkall på dessa krav, synes huvudparten av riksdagens befattningshavare böra beredas fast anställning. Den personal som erhåller sådan anställning, kommer att stå till förfogande även under tid då riksmöte icke pågår. För att arbetskraften därvid skall kunna utnyttjas rationellt bör denna personal under sådan tid kunna användas vid annat riksdagens organ eller verk.

I slutbetänkandets del 3 (s. 188 ff), som först blivit tillgängligt i tryck i början av innevarande höst, har författningsutredningen närmare utvecklat vissa synpunkter av principiellt slag rörande riksdagens personalorganisation och härvid i huvudsak anfört följande.

Hithörande frågor tillmätas av utredningen stor vikt, då deras lösning utgör ett väsentligt led i strävandena att effektivisera och modernisera riksdagens arbetsformer.

På riksdagens tjänstemannastab måste ställas kraven att den är högt kvalificerad och intar en självständig ställning gentemot såväl den övriga statsförvaltningen som kommunala och enskilda sammanslutningar och företag. Om man icke skall bli nödsakad att göra avkall på dessa krav i det framtida riksdagsarbetet sådant detta föreslås utformat i utredningens förslag, synes huvudparten av riksdagens befattningshavare böra beredas fast anställning å riksdagens egen stat. Att riksdagens sekreterar- och kanslipersonal alltjämt går under beteckningen »riksdagens tillfälligt anställda tjänstemän» och tillsättes endast för ett riksmöte i sänder är väsentligen ett uttryck för principen att ett riksmöte icke ansetts böra binda ett efterföljande riksmöte. Denna princip har emellertid icke haft nämnvärd effekt på riksdagstjänstemännens faktiska anställningsförhållanden. Förnyat förordnande har i regel erhållits, och det är icke ovanligt att tjänstemän kvarstår i tjänst till uppnådda 70 års ålder.

Utredningen har funnit sig böra förorda att huvudparten av riksdagens tjänstemän i olika befattningar beredes fast anställning å riksdagens stat. Utredningen anser vidare ett betydande mått av kontinuitet i anställning- en vara av principiellt värde. Tidigare har omnämnts att även riksgälds- fullmäktige i sitt yttrande över det betänkande, som avgavs av 1958 års kommitté för riksdagens personalorganisation, förordade ett anställnings- system med vissa helårstjänster å riksdagens stat. Denna lösning angavs som ett alternativ till kommitténs förslag att de ifrågavarande tjänsterna skulle inrättas i departementen och tillsättas av Kungl. Maj:t, vilket för- slag enligt fullmäktiges — av författningsutredningen delade — mening var ägnat att inge betänkligheter av konstitutionell art.

Vad gäller sekreterarpersonal och viss notariepersonal synes böra över- vägas att i viss utsträckning ge den fasta anställningen formen av s. k. förordnandetjänster. Sådana tjänster har inrättats hos riksdagens revis-orer, inom riksbanken och riksgäldskontoret samt hos JO- och MO-expe- ditionerna. Vid angivandet av den tid, för vilken vederbörande skall för- ordnas, synes den fyraåriga valperioden utgöra en naturlig utgångspunkt. Riksdagens sekreterare förutsättes komma att utses för valperioden. Sam- ma princip bör i betydande utsträckning kunna tillämpas även i fråga om utskottens sekreterarpersonal. Man torde dock få räkna med vissa olik- heter utskotten emellan i vad avser anställningens faktiska varaktighet.

Författningsutredningen har härefter framhållit att de av utredningen föreslagna formerna för det framtida riksdagsarbetets bedrivande även be- träffande andra kategorier än den egentliga sekreterarpersonalen komme att i stor utsträckning omöjliggöra att anställningen hos riksdagen förenas med annan tjänst, varefter utredningen anfört följande.

Vid sådant förhållande blir det givetvis icke längre möjligt att tillämpa de för »riksdagens tillfälligt anställda tjänstemän» nu gällande bestäm- melserna, som i korthet innebär att ingen trygghet i anställningen åtnjutes och att lön utgår endast under tid då riksdagssession pågår. Om en tillfredsställande personalrekrytering skall kunna erhållas, måste ordinarie och e. o. tjänster inrättas för den övervägande delen av kansli-, kontors-

och vaktmästarpersonalen. Något skäl att beträffande dessa grupper begränsa anställningstidens längd till valperiod föreligger icke.

Extra tjänster bör inrättas för tillgodoseende av arbetskraftsbehov som bedöms vara av mindre varaktig natur. För fullgörande av speciella arbetsuppgifter kan det givetvis även i fortsättningen finnas ändamålsenligt att tillfälligt anställa arbetskraft mot arvode, exempelvis som specialföredragande i utskott.

Utredningens ovan redovisade förslag om fast anställning för flertalet tjänstemän hos riksdagen innebär att dessa förutsättes komma att helt ägna sig åt sina uppgifter inom riksdagen. Det nu i stor utsträckning tillämpade systemet, att en person åtnjuter hel eller partiell tjänstledighet från sin ordinarie tjänst under den tid han fullgör arbetsuppgifter inom riksdagen och därefter återgår till denna tjänst, skulle därigenom bringas att upphöra för huvudparten av personalen, som sålunda kommer att stå till förfogande för riksdagsarbete även under de tider då riksmöte icke pågår. För att arbetskraften därvid skall kunna utnyttjas rationellt måste riksdagens fast anställda personal vara förpliktad att under sådan tid tjänstgöra vid annat riksdagens organ eller verk. Dessa omflyttningar kommer att utgöra en betydelsefull uppgift för riksdagens kontor, som ju bland annat har att fungera som personalnämnd för all personal inom riksdagshuset. Denna personal skall givetvis kunna tagas i anspråk även för tjänstgöring hos myndigheter, lydande under riksdagen. Förvaltningsdelegationen såsom överinstans för dessa myndigheter torde äga den för sådana arrangemang erforderliga överblicken över den vid varje tidpunkt rådande arbetsbelastningen.

I fråga om utskotten förekommer redan nu, att sekreterare under tid då session ej pågår förbereder behandlingen av erhållna eller förväntade ärenden. Detta förfarande, som utgör ett värdefullt led i strävandena att utjämna riksdagens arbetsbelastning, synes böra komma till användning i ökad utsträckning. Framför allt må emellertid framhållas att ett genomförande av utredningens förslag, att utskott skall äga sammanträda även mellan riksmötena, givetvis kommer att inverka gynnsamt på möjligheterna att erhålla en jämn fördelning av utskottskansliernas arbetsuppgifter. I samma riktning torde också utskottens föreslagna initiativrätt, som bland annat kan utnyttjas för igångsättande av utredningar, komma att verka.

Konstitutionsutskottet och lagutskotten bör enligt utredningens uppfattning kunna mellan riksmötena avstå personal till JO- och MO-ämbetena. Därjämte vill utredningen erinra om att konstitutionsutskottets granskningsverksamhet förutsättes komma att i större utsträckning än vad som för närvarande är fallet inriktas på undersökning och redovisning av allmän praxis i regeringsärenden.

Författningsutredningen, som förklarat att den icke ansett sig böra till behandling upptaga frågan om lönesättningen för riksdagens personal, har dock i denna fråga framhållit följande.

De härmed sammanhängande spörsmålen förutsättes bli föremål för en bedömning genom riksdagens egen försorg i samband med att ståndpunkt tages till de här angivna principerna. Utredningen vill — utöver kravet att avlöningsförmånerna är sådana att de kan locka väl kvalificerade sökande — endast framhålla dels att vid lönegradsplaceringen givetvis måste beaktas det förhållandet, att de flesta befattningar kommer att förändras från bisysslor till heltidsanställningar, dels att all fast anställd

personal hos riksdagen bör komma i åtnjutande av samma sociala förmåner som tillkommer övriga statsanställda.

I och med att riksdagens befattningshavare beredes fast anställning kan på dem tillämpas de pensionsbestämmelser, som inom den övriga statsförvaltningen gäller för tjänster, vilkas innehavare tillsättes medelst fullmakt eller konstitutionell respektive förordnas för viss tid. Beträffande riksdagens förordnandetjänster måste pensionsbestämmelsernas utformning med avseende på kortare tjänstgöringstid närmare övervägas, varvid man torde kunna utgå ifrån att personer, som avser att stanna i riksdagens tjänst kortare tid än en valperiod, d. v. s. fyra år, i allmänhet lägger större vikt vid att erhålla fullgoda garantier för att riksdagstjänstgöringen får tillgodoräknas i merithänseende inom den övriga statsförvaltningen än vid de pensionsförmåner som må kunna förvärfvas genom några års riksdagsarbete. Å andra sidan är det uppenbart att pensionsbestämmelserna måste göras generösa om kvalificerade personer skall vara villiga att taga avsked från ordinarie befattningar för att tillträda förordnandetjänster, där de löper risk att icke få förnyat förordnande efter utgången av den första fyraårsperioden.

Slutligen har författningsutredningen föreslagit att genom riksdagens egen försorg verkställes en utredning angående principerna för riksdagens personalorganisation samt de konsekvenser dessa bör medföra i fråga om riksdagstjänstemännens anställnings- och löneförhållanden.

Utskottet. Under de senaste femton åren har frågan om ändamålsenligheten av riksdagens nuvarande personalorganisation gång efter annan varit föremål för överväganden inom riksdagen och dennas vederbörande organ. Sålunda har bl. a. bankoutskottet år 1961 (utl. nr 28) understrukt behovet av en översyn och revision av anställnings- och avlöningsförhållandena för de hos riksdagen tillfälligt anställda tjänstemännen. De av samma utskott då föreslagna ändringarna i avlöningsbestämmelserna för dessa befattningshavare borde enligt uttalande av utskottet därför endast betraktas som smärre justeringar i avvaktan på en allmän omprövning, sedan författningsutredningen slutfört sitt arbete. Författningsutredningen komme nämligen bl. a. att behandla riksdagens arbetsformer och i samband därmed också vissa grundläggande spörsmål avseende riksdagens personalorganisation.

Av författningsutredningens innevarande år avgivna slutbetänkanden angående den framtida gestaltningen av vårt statsskick (SOU 1963: 16, 17 och 18) framgår bl. a., att utredningen tänkt sig en genomgripande omstöpning av riksdagens personalorganisation. Riksdagen skulle enligt utredningen biträdas av en till riksdagen fast knuten, högt kvalificerad tjänstemannastab. Denna skulle utåt inta en fri och obunden ställning. Under riksdagstid skulle den helt ägna sig åt arbetet inom riksdagen. Författningsutredningen har i detta syfte föreslagit en utredning angående

10 Sammansatt konstitutions- och bankoutskotts utlåtande nr 1 år 1963

principerna för riksdagens personalorganisation samt konsekvenserna härav beträffande riksdagstjänstemännens anställnings- och avlöningsförhållanden. Denna utredning borde enligt författningsutredningen verkställas genom riksdagens egen försorg.

Enligt sammansatta konstitutions- och bankoutskottets mening är det av synnerlig vikt bland annat för en effektivisering och modernisering av riksdagens arbetsformer att riksdagens egen personalfråga är löst på ett fullt tillfredsställande sätt. En översyn av riksdagens nuvarande personalorganisation anser utskottet därför påkallad. Utskottet delar författningsutredningens mening, att denna översyn bör företas genom riksdagens egen försorg. De spörsmål, som härvid uppkommer till bedömande, faller till vissa delar inom konstitutionsutskottets och till andra delar inom bankoutskottets kompetensområde. Sammansatta utskottet får som sin mening uttala, att utskottet finner det naturligt, att dessa båda utskott, med begagnande av den initiativrätt som tillkommer vart och ett av dem, till behandling upptar frågan om revision av riksdagens nuvarande personalorganisation. En ändamålsenlig lösning av detta spörsmål bör i sin helhet kunna träda i tillämpning, så snart riksdagen tagit slutlig ställning till författningsutredningens förslag angående omläggning av riksdagens arbetsformer; dellösningar, som befinnas angelägna, böra dock redan dessförinnan genomföras.

Genom en behandling på sätt nyss angivits av frågan om revision av riksdagens personalorganisation skulle enligt utskottets mening huvudsyftet med föreliggande motioner tillgodoses på ett både smidigt och ändamålsenligt sätt. Utskottet hemställer därför,

att förevarande motioner måtte anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört.

Stockholm den 4 december 1963

På sammansatt konstitutions- och bankoutskotts vägnar:

BENGT ELMGREN

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elmgren, Torsten Andersson, Ståhle och Åke Larsson; samt

från andra kammaren: herrar Regnéll, Andersson i Linköping, von Friesen, Magnusson i Tumbult, Adamsson, Berglund och Bengtsson i Landskrona.